

**Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei
Praecepta Pars ...**

Tractatus II. In I. Præceptum De Fide, Spe, Charitate, Religione, & Peccatis
oppositis

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1711

Sectio II. Ad quid teneatur homo inimico suo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59952](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59952)

tionis justè, & licitè averfamur, seu abominamur proximum quoad qualitatem malam, quatenus scilicet malus, injustus, & peccator est; ita ob eandem rationem etiam ei malè volumus, non quatenus ei malum, sed quatenus vel ipsimet, vel nobis, vel alteri proximo, vel Republicæ majus bonum, vel majoris mali impeditivum est, ut supra explicavimus. Eadem ratione etiam justè, & licitè ei possumus maledicere, seu malum imprecari, v.g. furi, ut suspendatur, ut supra §. 2. positum est: & sic in cæteris casibus.

SECTIO II.

Ad quid teneatur homo inimico suo?

SUMMARIUM.

12. Quilibet homo sub mortali obligatur inimico suo ad tria
13. I. Non odisse, seu non malum velle. (ubi
14. Quid sit remittere offensam?
15. Quid sit offensam, injuria damnosa, non damnosa,
16. Et quid restitutio, vel satisfactio pro ea?)
17. II. Obligatur ei remittere offensam;
18. Non tamen injuriam; minus damnum illatum,
19. Sed de eis contra eum instituere potest actionem tam injuriarum, quam civilem pro damno illato;
20. Imò per se loquendò etiam criminalem
21. III. Obligatur ei exhibere actus & signa Charitatis,
22. Communia saltem;
23. Nisi Charitas, vel justitia quandoque prudenter aliud suadeat,
24. Aut rationabilis causa excuset.
25. Signa autem specialia per se loquendo non tenemur exhibere inimico
26. Ad dignoscendum, quale peccatum sit negare inimico signa Charitatis communia, inspicienda est intentio interna: & significatio externa.

27. *Resolvuntur Varii casus. Et specialiter*
 28. *Quid sentiendum de iis, qui fugiunt, declinant,*
 29. *Aut nolunt, vel non possunt, salutare inimicum!*
 30. *Casus specialis de duobus Religiosis.*
 31. *Inimicum salutantem non resalutare, vel gratias agere, quando, & quale peccatum?*
 32. *Casus specialis Matrone nobilis.*
 33. *Quando, & quale peccatum sit nolle alloqui, vel salutare qui inimico!*
 34. *Casus specialis de duabus Monialibus.*
 35. *Quid faciendum illi, qui scit, vel prævidet, si salvet, propinet &c. inimicum non resalutatum, & gratias acturum &c.*

ASSERTIO II.

12 **O**Mnis homo inimico suo, quantumvis in
 inimicitia, vel injuria perseveranti obligatus
 sub mortali: 1. Non odisse, seu malum velle, quod
 revera ipsi malum, & quatenus ipsi malum
 aut ex displicentia persona ipsius. 2. Offensam
 mittere, non item injuriam, minus damnum
 latum, quin justè tam actionem injuriarum
 satisfactione, quam actionem civilem pro damno
 illato: Quin etiam per se loquendo, actionem
 minalem ad justam sceleris vindictam adversus
 eum instituire possit. 3. Exhibere actus, & ipsa
 Charitatis communia (nisi ipsi charitas, vel justitia
 aliud suadeat, aut rationabilis causa excuset)
 non item specialia, per se loquendo. 4. Secus
 sciendo, peccabit pro ratione intentionis interna
 vel significationis externa offensiva inimici. Et
 tota in re communis, & certa Theologorum doctrina
 Et quia res valde delicata, & intricata
 Confessionali est, ideo conabor accuratè explicare

§. I.

Non odiffe, non malum velle. Remiffivè.

PRæcepto Charitatis divinæ teneri nos dili-
gere omnem proximum, etiam quantum-
vis inimicum, injuftum, & peccatorem, quatenus
nofter proximus æternæ beatitudinis comparticeps
eft, certiffimum eft ex generali mandato Charita-
tis: *Diliges proximum tuum, ficut te ipfum*: ne-
mine omninò excepto, nifi non proximo, qui ſci-
licet nobifcum gratiæ DEI, & æternæ beatitudinis
capax amplius non eft, ut ſunt diaboli, & damna-
ti tantum. Et de inimicis habemus ſpeciale præ-
ceptum Chrifti Matth. 5. *Audiſtis, quia di-
ctum eſt: diliges proximum tuum, & odio habe-
bis inimicum tuum,* (hoc fuit phariſaica deprava-
tio præcepti divini:) *Ego autem dico vobis, dili-
gite inimicos veſtros, benefacite his, qui oderunt
vos.* Et Joan. 13. *Mandatum novum do vobis,
ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos.* Chriſtus
autem dilexit nos, cum adhuc inimici eſſemus, ait
Apoſtolus. Diligendus ergo eſt inimicus, &
peccator quoad naturam, non quoad qualitatem,
ſeu ipſam malitiam: ſic enim odio habendus eſt
obominatione qualitatis, ut ſupra diximus.

II. Præceptum hoc generale Charitatis, *Dili-
ges proximum tuum, ſicut te ipſum*, quatenus af-
firmativum eſt, dictans ſcilicet actu poſitivo ama-
re proximum, ſeu benè velle proximo, præfertim
inimico, per ſe nunquam obligat graviter: ſed
tantum per accidens, quando obligamur proximo
inimico reconciliari, aut ei in neceſſitate corpo-
rali,

rali, seu spirituali succurrere, de quo infra. Verò quatenus enim præceptum negativum prohibens scilicet: *Non odisse, non male proximo*, etiam quantumvis inimico, ac iniurioso, obligat semper, & pro semper, cum ob id verum sit intrinsicè malum, & nulla unquam etiam quantalibet proximi inimicitia, vel iniuria excusari, vel cohonestari possit, neque solum præcepto divino, sed etiam rectæ naturali rationi pugnet, odisse naturam propter culpam; & contra DEI propter opus hominis, & sine dubio peccatum mortale ex genere suo, cum adverteretur contra unum excellentissimæ, & Theologicæ virtutis præcepto maximo charitatis, Solum hic præceptum explicandæ sunt limitationes, quibus

III. Obligamur proximo etiam inimico non malum velle. Nimirum: 1. Quod reverentiam non habet. 2. Et quatenus ei malum est. 3. Aut ex defectu sapientia personæ; hæc enim generatim sufficienter explicata, & amplificata sunt. *Affert. moral. n. 5.* ut huc de verbo ad verbum referri debent.

IV. Lessius *lib. 2. de just. c. 47. dub. 5. n. 2.* paulò aliter quatuor assignat, & probat actus licitos, quibus liceat inimico malum velle. *Primus*. Ex intentione, ut inimicus emendetur, quare pater vult filio verbera infligere. *Secundus*. Ex intentione, ut inimicus à malo faciendo mihi, vel proximo avertatur. *Tertius*. Ex zelo justitiæ: quod bonum est, ut inimicus, vel qui malè agit, tandem pœnæ habeat; quantum meretur ex culpa; & sic justitiæ æqualitas habeatur.

vel custodiatur: *Quartus* est: Optare malum inimico (sunt verba Lessii) ut fiat aliqua reparatio injuriæ, & satisfactio, dum enim ille punitur propter injuriam illatam, restituitur ex parte honor parti læsæ eique aliqua satisfactio exhibetur. Qui enim lædit plus justò, suo affectui indulget, sibi que sumit, & alteri trahit: dum autem punitur, illud ei quodammodo adimitur, cum contrà voluntatem patiatur: & quia agitur in gratiam læsi, censetur ei donari: & sic fit nonnulla compensatio, ut experientia probat: tunc enim animus læsi acquiescit, & sibi satisfactum putat. Est igitur in vindicatione moralis quædam restitutio honoris, & injuriæ reparatio. Hactenus *Lessius ibid. n. 15.* rectè defendens hunc actum internum non esse verum odium. In odio enim desideratur alterius malum, præcisè ut ei malè sit, idque absque debito modo, ac mensura: in hoc autem actu vindictæ desideratur malum proximi secundum mensuram delicti, & debito modo nempe mediante DEO, vel homine potestatem habente, ad hoc ut justitiæ æqualitas servetur, quæ sanè magna est diversitas. Et hinc mox dicemus, & explicabimus inimico esse remittendam offensam, non item injuriam.

§. II.

Offensam remittere, non item injuriam &c.

AT quæso quid est hoc? offensam remittere: 14
vel quod idem sonat, veniam dare: Dico:
X 3 est

est ipsissimum positivè nolle amplius odisse, & malum velle inimico per modum Injustæ vindictæ. Ubi graviter nota differentiam hujus obligationis positivè à præcedente negativè. Nam negativè non odisse, non malum velle, vel vindictam istam appetere inimico, obligaris semper, & semper præcepto negativo, ut dictum est; & satisfacis obligationi tuæ merè negativè te habere qualiter te habes, quando dormis, aut de inimico, vel offensa ab eo tibi facta nihil cogitas: At rō positivè nolle amplius odisse, & malum velle inimico, sed potius actu contrario eidem bene velle, vel eum amare, atque ita actu positivè Charitatis offensam remittere; utique non obligari semper, sed solum per accidens in triplici casu. 1. Quando teneris reconciliari inimico, juxta *Secl. seq.* dicenda. 2. Quando teneris inimico in gravi, vel extrema necessitate succurrere. 3. Quando recordatus inimici vel offensa & injuriæ tibi illatæ gliscens odium, rancorem, vindictam &c. videris non posse superari, nullo modo actu contrario positivo Charitatis, eum amplius odisse, vel ei malè velle, sed potius bene, & bene velle, prout alibi explicuimus. Hæc sunt valdè notanda Confessario, & pœnitentiis fragilibus diligenter explicanda, ne conscientia nimis angustientur. Pro majori tamen diligentia accurate hîc prius distinguenda hæc tria:

Offensa, Injuria, Damnum.

15 **O**ffensa generatim est lesio, seu irritatio voluntatis alterius: quâ nimirum aliquis alteri

contra suam voluntatem molestiam infert, sicque eum movet, eique sufficiens motivum, ac velut jus quoddam tribuit ad displicentiam, indignationem, aversionem, ac iram adversus offendentem potestque fieri aut absque læsione ullius juris alterius, & dicitur offensa pura contra charitatem, & pacem humanam tantum. Ex. gr. Amico petenti à me librum commodatò, quo is valdè indiget, ego facillè carere possem, nolo tamen commodare: procul dubio offendo amicum, & do ei sufficiens motivum, ut avertatur à me, mihi que indignetur, non tamen infero ei injuriam; cum nullum ejus jus lædam, sed tantum voluntati ejus molestiam infero, ideòque est offensa pura contra charitatem, & pacem humanam, pro qua proinde debetur solum amicareconciliatio ex virtute charitatis, & pacis humanæ, nihil omninò ex justitia, nullaque actio in foro externo. Aut offensa fit cum læsione juris alterius; & tunc speciali nomine vocatur injuria. *Injuria generatim est læsio juris alterius*: quàm nimirum fit aliquid non solum contra voluntatem, sed etiam contra verum, & strictum jus alterius. Et iterum potest fieri, aut absque damno alterius, nihil scilicet auferendo, quod suum erat; & dicitur injuria mera, vel non damnosa: ut si cui soli, vel coram alijs nihil inde motis contumeliam inferas: si committas adulterium cum uxore Titii, nulla suscepta prole, vel alia damnificatione secuta, utrique inferas gravem injuriam: quia lædis jus illius ad suum honorem, istius ad corpus uxoris suæ: nullum tamen damnum inferas; ideòque est

injuria non damnosa, attamen contra justitiam pro qua proinde jam ex justitia saltem vindicta debetur satisfactio: & in foro externo datur actio injuriarum pro ea satisfactio, intra tantum certum tempus. *Aut* injuria fit cum damno alterius, auferendo scilicet aliquid, quod suum erat: jam dicitur injuria damnosa, seu damnificatio, si justa, cujus objectum, & effectus est ipsum damnum illatum. Itaque

Damnificatio, seu injuria damnosa est laesio civilis, & stricti juris alterius per ablationem ejus, quod suum erat, in bonis anima, vita, fama, fortuna. Ut si fureris Titio pecuniam, domum incendas; si cognoscas uxorem ejus, prole, quam is putatitius pater alere debeat, vi suo, & liberorum legitimorum damno, est injuria damnosa contra justitiam commutativam quæ suum cuique tribuit, pro qua proinde eadem justitiæ commutativæ virtute debetur restitutio, & in foro externo competit ei non tantum actio civilis ad recuperandum jus suum, sed compensandum damnum illatum, sed etiam, si vult, actio criminalis ad vindictam sceleris. *Omnia certa ex natura justitiæ.* Nunc necessarii explicandi sunt duo termini, jam sæpius nominati: Quid sint, & in quo differant,

Restitutio, & Satisfactio.

16 **R**estitutio proprie est compensatio damni alteri in bonis ipsius anima, corporis, fama, fortuna; cujus proinde objectum est damnum alteri

alteri compensandum per aliquid necessario ipsi
 damnificato conferendum: finis verò est æquali-
 tas rei restituendæ ad rem ablatam, vel damnum
 datum; ideòque est actus justitiæ commutativæ,
 & in conscientia semper debetur ante omnem sen-
 tentiam Judicis, vel actionem fori externi.

*Satisfactio verò est compensatio injuria, vel
 offensa tantum alterius:* in hoc consistens, quòd
 sicut alterum offendimus, vel injuriavimus contra
 voluntatem, vel jus suum molestando, ita nos vi-
 cissim in gratiam illius, vel læsi aliquid molestum,
 contra propriam voluntatem agendo, vel facien-
 do eum nobis reconciliemus. Cujus proinde
 objectum est injuria, vel offensa compensanda ex
 parte nostra solum aliquid molestum subeundo
 alterius conciliandi gratia, absque eo, quòd neces-
 sario re ipsa aliquid in alterum conferatur. Finis
 verò est reconciliatio cum altero offenso, vel offen-
 sa remissio. (Nota hic obiter: cur DEO sa-
 tisfacere, non autem restituere possimus: quia ni-
 mirum, sicut, prò dolor! possumus DEUM of-
 fendere, non autem damnificare: aliquid in ejus
 gratiam molestum agere, vel pati, nihil autem
 ipsi, non suum, offerre possumus.) Uude satisfactio
 pro injuria est *actus justitiæ vindicativa*, cujus
 exercitium ad publicam tantum potestatem perti-
 net; proinde ante Judicis sententiam nulla per se est
 obligatio satisfaciendi pro injuria, præcisa à da-
 mno, secundum communem DD. apud Layman.
lib. 3. tract. 2. c. 1. n. 3. Pro offensa autem (jam
 dictum est) debetur satisfactio amica ex charitate,

& pacis humanæ virtute. His suppositis, & bene intellectis, dicimus in Assertionem nos obligari inimico.

17 I. *Offensam remittere*, modo jam explicatum. Certissimum Fide divina, & ratione naturæ. Hac enim conditione Christus docuit, nos esse remissionem offensæ ab ipso DEO: *Dimittite vobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debita vobis nostris.* Et ne putaremus hoc confusum tantum esse, non præceptum & necessarium, tum subjungit Salvator noster Matth. 6. terribilia verba: *Si enim dimiseritis hominibus peccata vestra, dimittet & vobis Pater vester delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Sic Christus. Et certe summa æquitas postulat, ut qui sibi dimitti offensam divinæ Majestatis infinitæ, & aliis remittat offensam suæ voluntatis: sicut contra summa iniquitas videtur, ut qui sibi vult remitti offensas factas contra voluntatem DEI infinite Majestatis, cum ipse tamen nolit homini contra voluntatem suam præcisè, salvo scilicet jure suo quodammodo injuriam, vel damnum illatum, quæ DEUS remittere non præcipit, ut mox videbitur.

Ratio autem manifesta est: Quia omni jure tenemur proximo non malum velle per modum justæ vindictæ: hoc enim ad formale odium inimicitiae spectat: atqui remittere offensam remittit nihil aliud est, quam non odisse, vel non malum velle proximo per modum injustæ vindictæ, dum enim

offensus manes, ac offensam retines, necessariò malum vis proximo, & utique vindictam: proximo autem ob solam offensam (seclusa omni injuria, vel damno illato) nulla ex ulla justitia debetur vindicta, sed ille solùm, qui te offendendo dedit sufficiens motivum ad iram, aversionem, indignationem, ex charitate debet tibi amicam satisfactionem, v. g. petendo veniam, aliudve benevolentia signum, officia exhibendo: ergò & tu debes ex charitate ei remittere offensam; odium quidem formale, & vindictam injustam omní tempore, iram verò, indignationem, aversionem saltem tunc, quando alter tibi satisfacit, & reconciliari cupit, juxta dicenda inferiùs: alioquin offensam retinendo, & remittere nolendo peccabis mortaliter, secundùm omnes. Intellige tamen semper voluntariè, & deliberatè: ut excludantur impressiones, & aversiones solùm phantasticae in Phantasia, etiam contra voluntatem remanentes, quas omninò expellere valdè difficilè, & quibusdam etiam impossibile est, ut notat Sylvester *verb. Charitas q. 6.* Et infra in regulis reconciliatio- nis iterum notabitur.

II. *Non item injuriam, minùsque damnum illatum tenemur remittere inimico.* Communif-
sima. Ratio evidens est: quia ex praecepto Cha-
ritatis teneris proximo remittere solùm malum i-
psi indebitum, non item bonum tibi debitum: at-
qui sola offensa tua, aversio, indignatio animi,
quâ proximo malè vis ad injustam vindictam, est
malum indebitum inimico: satisfactio verò tibi
pro

pro injuria facta, & maximè restitutio pro damno tibi illato est bonum tibi debitum: & licet ipsum malum sit inimico, tu tamen id vis, non quatenus illi malum est, sed quatenus tibi justè debitum, & bonum est, justè vis, & exigit: ergo non teneris remittere, sed omni jure justè exigere potes, tam satisfactionem pro injuria, quam restitutionem pro damno; dummodò offensam deprensas, & hæc non ut ipsi mala (de quò sæpe petimus) sed ut præcisè tibi bona expetis. Et hæc pergitur ulterius.

19 III. *Tam actionem injuriarum pro satisfactione injuria, quam actionem civilem pro restitutione damni illati instituire contra inimicum quæbet potest.* De actione civili ad recuperationem jus suum, seu pro restitutione damni illati, non dubitat, nec probatione indiget. Certum est, quod actione injuriarum pro satisfactione debita injuria illata, quando inimicus injurians per satisfactionem congruam nollet dare, nec venire petere. *Ratio* jam dicta est: quia petis, & quatenus tibi justè debitum est, & aliter præstari non vis: quin insuper in rigore loquendo non teneris remittere, sed adhuc justè coram Judice instituire potes actionem injuriarum, si alius inimicus injurians veniam peteret humiliter, & per se satisfactionem sufficientem offerret pro injuria illata. Communis DD. Valentinus Reginaldus, Tannerus *disp. 2. q. 3. dub. 1. n. 10.* eosque consequens Bassæus *verb. Charitas. n. 10.* Lessius *suprà cit. Suarez, Coninch, Caspary*

obsequat. Tamb. lib. 5. c. 1. §. 3. n. 9. Ratio est: quia satisfactio tibi justè debetur, nec teneris magis hanc, quàm illam satisfactionem acceptare pro injuria, præsertim, cum satisfactio pro injuria sit actus justitiæ vindicativæ, cujus exercitium propriè ad Judices, & Superiores spectat; ad hoc enim constituuntur Judices in Republica, ut puniant reos, injurias vindicent, & læsis satisfacciant: ergo deposito odio, & vindictâ, atque maligno affectu in proximum justè, eam à Judice petere posses.

Dixi autem *in rigore loquendo*: Charitatis enim dulcore id in praxi omninò disuadendum est, & omnimodis consulendum, ut juxta consilium Christi Matth. 5. *Si quis te percusserit in maxillam &c.* propter ejusdem amorem huic tuæ tam rigidæ satisfactioni renunties, eamque proximo remittas; nam reverà pauci actionem injuriarum prosequuntur, deposito omni odio, & vindictæ malevolo affectu; idque maximè urgendum, quando satisfactio tibi læso prorsus inutilis, & solè lædenti gravissimè damnosa esset, ut si deberet fieri per mortem, mutilationem, fustigationem, publicam confusionem, vel similem gravem pœnam. Nisi in casu rarissimo id necessarium esset ad tollendam infamiam magnæ familiæ, ut cum *Tamb.* notat *Bassans* proximè cit.

IV. Quinimo per se loquendo, etiam actio-20 nem criminalem ad justam sceleris vindictam instigare potest læsus contra inimicum reum. Communissima DD. & Juristarum apud Layman. lib. 2. tract.

2. *tract. 3. c. 3. n. 3.* alióque citt. passim. enim naturæ, & gentium jure omnibus permissum, & sæpè debitum est, ob bonum commune. Nec est ratio, cur non liceat adversus inimicum dummodò fiat, non odio, vel vindictæ affectu ipsam personam, sed amore justitiæ, & odio dominationis ipsius mali perpetrati à proximo, ne crimina impunita maneant cum Reipublicæ damno. Advertit tamen ex communi *Layman. cit. §. deinde.* Id periculosum esse, & plerumque non consulendum inter æquales actionem criminalem contra inimicum instituere, scilicet ad punitionem criminis, eò quòd pauci tam perfecti sunt, qui eo casu solùm justitiam, bonum commune, & mali punitionem spectent, quin cupiditatem propriæ vindictæ, & odium in ipsam personam inimici explere velle censeantur. Vide nostrum *Gabrielem in Can. Missa lect. 76.* Secus esset, si offensus sit ipse Judex, vel Superior, cui ex officio competit malum punire: sic Prælato, Patri, Merito, ordinariè non licet remittere punitionem mali, seu satisfactionem justitiæ suo Religioso, fratri, uxor. Vide *Navarrum.*

§. III.

Exhibere actus, & signa communia Charitatis &c.

¶ **O**Mnino tenemur supradictam remissionem offensæ, odii ac malevolentia in inimicum non solùm ipsa re exercere in corde, ac animo interiùs, sed etiam ipsi proximo inimico, ob lata occasione eam notam facere exteriùs visibus

bus, signis, ac indicis charitatis, ac benevolentia, quibus ipse intelligat, ac advertat nos ad ipsum non amplius male, vel malevolè affici, sed potius bene: & ex horum signorum omissione meritò intelligeret, nos adhuc malè erga ipsum affici. *Omnis.* Ratio est clara: quia ex virtute Charitatis obligamur nulli esse scandalo, seu voluntariè occasionem non præbere proximo, ut ipse peccet: atqui nisi proximo inimico hunc nostrum remittendi animum actibus, & signis externis Charitatis, ac benevolentia ostendamus, quin iis subtractis ejus oppositum significemus, in causa sumus, ut ipse quoque perseveret in inimicitia, & idè diutius, graviusque peccet: ergo &c. Ratio ergo, & regula generalis horum signorum, & actuum semper præ oculis habenda hæc est: Illa tantum signa, vel opera Charitatis proximo inimico exhibenda sunt, ex quorum omissione is meritò intelligit, nos malè affici erga ipsum, & talia non nisi ex malo affectu odii, seu vindictæ omittere. Hac regulâ suppositâ, dicimus in Assertionè, proximo inimico exhibenda esse

I. *Actus & signa Charitatis communia.* N° 22
mirum communiter omnibus absque delectu exhiberi solita, ut orare pro omnibus, saluantem resalutare alloquenti respondere, postulanti, merces vendere, communia officia, vel obsequia præstare, quæ omnibus passim in Communitate, Civitate, Collegio, Monasterio, vel domo aliqua exhiberi solent. Vulgaria sunt obvia, ambigua postea seorsim discutiam. Ratio ex lege Charitatis
lumi-

fumitur duplex. Nam ex una parte: quia haec signa, & obsequia communi naturæ, & locutione humana debentur; & non est particularis honoris hanc communem obligationem infringere, etiam quoad inimicum absque nota actualis contumacie, adeoque peccati mortalis. Ex altera autem parte, ex hujusmodi communium signorum, & obsequiorum subtractione proximus merito intelligitur, nos malè in ipsum affici, ideoque & ipsius inimicitia peccato obfirmatur novo nostro peccato scandali activi, ex genere suo mortali. Ut autem que peccati discernendi mensuram, exempla & signa particularia confulto remitto, & abundè in libro *Secl. seq.* modò pergamus in explicatione minorum:

- 23 II. *Nisi ipsi Charitas, vel justitia aliud prudenter suadeat.* Charitas quidem ipsamet, vel erga ipsum inimicum, vel erga se ipsum aliquando suadet, negare inimico signa communia Charitatis, salutationes, alloquia, responsiones: utpotè, quia inde speratur emendandus, errorem arguerus, & correcturus: vel quia timetur ex his signis deterior futurus, injuriam illatam vilipensius faciliùs denuò illaturus, aut certa ipsa signa Charitatis sibi in despectum fieri, aut aliter malè interpretaturus &c. sic etiam prudenter, & caritative erga te ipsum potes vitare confortatum colloquium, aspectum alterius tibi inimici, ne redeat recordatio injuriarum, ne novæ lites incendant, commotiones majores, mala graviora contingant, signa enim Charitatis non debent militare contra

charitatem. Imò quandoque ex justa abomina-
 tione delicti notorii proximi possunt ei negari signa
 charitatis communia, uti de hæreticis præcipit
 ipse Evangelista amoris in Epist. 2. *Si quis venit
 ad vos, & hanc doctrinam non adfert, nolite
 eum recipere in domum, nec ave ei dixeritis,
 qui enim dicit illi ave, communicat operibus
 ejus malignis.* Justitia porro etiam suadet quan-
 doque inimico reo subtrahere signa communia
 charitatis: Sic Pater, vel Superior ad justam pu-
 nitionem filii, vel subditi delinquentis juste ei ne-
 gat alloquium, aspectum benignum, aliave bene-
 ficia, vel signa charitatis aliàs filiis, vel subditis
 communiter exhiberi solita, correctionis gratiã,
 ut suum errorem agnoscant, ut eorum incuriam,
 proterviam, vel insolentiam frangat &c. Ex qui-
 bus patet solutio casûs non raro contingentis: Fi-
 lius, vel filia Matrimonio indigno contra volun-
 tatem parentum, vel consanguineorum contracto,
 aut alias crimine alicujus infamiæ commisso, fa-
 miliam non parvo dedecore affecit: Unde illum,
 vel illam parentes, fratres, consanguinei nec ad
 domum, nec ad colloquium, vel aspectum admit-
 tere volunt, etiam veniam petenti constanter igno-
 scere recusant. Hic duo perpendenda, & à Con-
 siliario inquirenda sunt. *Unum:* Utrum paren-
 tes, vel consanguinei non ex animi odio procedant
 ad correctionem delinquentis, aliorum cautelam,
 familiæ honorem? *Alterum:* An non vindicta,
 vel pœna talis excedat modum delicti, non enim
 possunt illis negare reconciliationem, & veniam.

in perpetuum (tunc enim absolvi non possent)
 sed solum ad tempus , quousque videbitur capi-
 dire ad eorum emendationem , ac alios fines be-
 nos propositos , postea ignoscere , & in gratiam
 recipere . His positis non peccant , & a Confes-
 sariis absolvi debent parentis , vel consanguine-
 tales . Idemque dic de parentes , vel consanguine-
 talis famulis , vel ancillis , qui eorum iustu-
 lium , vel filiam ream ad domum , vel consortium
 non admittunt , tanquam justæ vindictæ patris
 executores . Ita sapienter Layman. *lib. 2. tract.*

3. c. 4. n. 4.

24 III. *Aut rationabilis causa excuset.* 1. Hoc
 maximè frequenter excusat imperfectio actus, sive
 inadvertentia. 2. Excusat non tantum parvitas
 materiæ, sed etiam parvitas moræ: ut si iniuri-
 te offendenti solum brevi tempore per unam: vel
 alteram horam, aut etiam diem loquelam aliam
 signa charitatis neges: ex tam parva enim mora
 non debet præsumi verum, & deliberatum ob-
 um, sed motus tantum passionis ad summum
 nialis. Item præsumi potest expectari solum de-
 terim, dum ira deferbeat. 3. Excusat etiam le-
 vitas causæ, vel rixæ, vel si ipsa rixa levis sit, ut
 patebit exemplis infra adferendis. 4. Excusat
 tiam significatio justis doloris, vel tristitiæ ob
 ceptam injuriam: Ut si te offendenti neges loque-
 lam, responsum, salutationem &c. non in
 gnum alicujus odii, vel vindictæ contra ipsam
 sed solum in signum acceptæ, perceptæ ac dolen-
 tis injuriæ, vel ex ingenti animi dolore ob
 pua

ptam injuriam: talem non peccare, saltem mortali-
 ter, mihi certum videtur; imò quandoque à venia-
 li excusari posse, probabiliter (etsi in praxi peri-
 culosè) docet Diana p. 2. tract. 15. resolut. 62.
 citans Lorcam: & p. 1. tract. 13. resolut. 89.
Hurtadum, cujus hæc verba exscribit: Ab hac
 obligatione, solvo primò parentem, aut Prælatum
 aut Judicem, qui non in injuriam, sed in pœnam
 justam, non resalutat inimicum. Solvo secundò
 eos, qui sine gravi incommodo honoris non pos-
 sunt hostem salutare. Tertio, solvo eum, qui in-
 famem accepit injuriam, cujus æstimatio digna
 perit austeriorem vultum, atque tristitiam, qualis
 esset, qui appellatus fuisset fur, judæus, sodomita,
 aut simile quid enorme: tunc enim pruden-
 ter censetur negatio salutationis oriri non ex
 odio, sed ex dolore justo, & ingenti acerbita-
 te, quæ justè adimit urbanitatis argumenta o-
 mnibus ejusdem conditionis hominibus commu-
 nia: item esset multis argumento, eum parvi æsti-
 mârse tam acerbam injuriam. Quarto, solvun-
 tur, qui ita simulant distractionem, aut oculorum
 habitudinem, ut prudenter judicetur, salutatio-
 nem omissam non ex memoria inimicitia, sed ex
 alio capite. Hæc *Hurtadus*. Hoc ultimum ego
 intelligo, tales tantùm excusari à peccato scandali,
 quatenus faciunt inimicum non advertere sibi ne-
 gari salutationem in signum inimicitia: à pecca-
 to autem odii interni salvari vix video: ad quid
 enim ita simulent ista, nisi ad occultandum odium
 suum? ergo de facto peccant peccato odii. Quod

si tamen ob causam aliam justam id facerent, lib-
vari permitterem & ego, ne fors nova lis, vel ma-
oriatur.

25 IV. *Non item signa specialia per se loquendo
tenemur exhibere inimico.* Nam supra jam dictum
est, præcepto Charitatis affirmativo, per se loquendo,
nullum obligari ad exercendum actum charitatis,
amoris, vel benevolentiae erga proximum, præsertim
inimicum, nec consequenter per se loquendo, ullus
obligatur etiam externum aliquem actum, signum vel
beneficium specialia charitatis, vel benevolentiae
exhibere inimico, g. inimicum ægrotum invisere,
mœstum consolari, egenti succurrere, pecunias mutuare,
hospitio, vel convivio excipere, ad familiare collo-
quium admittere &c. hæc enim, & similia, cum
nulli sint debita ex generali præcepto Charitatis,
non potest ex eorum omissione inimicus præsumere
actuale aliquod tuum odium, aversionem, vel
vindictæ affectum. Communis *DD. cum S. Thoma*
2. 2. q. 83. art. 8. Dico autem, *per se loquendo*:
Per accidens enim sæpius obligamur inimico
exhibere signa aliqua, vel beneficia specialia chari-
tatis: 1. Quando ipse inimicus veniam petit, am-
icè salutatur, alloquitur &c. tunc enim teneris ad
conciliationem, adeoque speciale signum charitatis
exhibendum, ut sentiat amicitiam redintegratam
esse. Communis cum *S. Thoma cit. 2.* In quavis
extrema, vel gravi necessitate corporali, vel spiri-
tualis cuiusvis quantumvis inimico, in defectu
saltem aliorum, specialia beneficia Charitatis

exhibenda sunt juxta exigentiam necessitatis, juxta illud Proverb. 25. *Si esurierit inimicus tuus, tibi illum, si sitierit, potum da illi.* Ratione scandali vitandi: utpotè si negando signa charitatis inimico specialia, quæ astea exhibere solitus erat, majus in te hominis odium, vel inimicitiam concites, vel alios etiam advertentes scandalizes.

4. Quando exhibitione ejusmodi signi, vel beneficii specialis charitatis animum inimici tibi, ac principaliter DEO facilius reconciliandum speras, vel alias salutem spiritualem inimici proventuram. Sic *Azorius*, & alii cum *Layman. lib. 2. tract. 3. c. 4. n. 5. §. Dixi autem.* Ubi ex *Navarro* addit etiam teneri aliquem ad specialia signa, vel beneficia charitatis exhibenda inimico, quando id necessarium existimat ad depellendum, vel superandum suum proprium odium, quod in hominem gerit. Adde insuper: Quoties signa illa specialia charitatis omittere evaderet signum speciale odii, vel inimicitiae: ut si omnes cognatos, vel vicinos ad nuptias, vel convivium invites, omisso solum inimico: si pro omnibus hujus urbis incolis ores, omnibus pauperibus hujus loci elemosynam de proprio, vel alieno legato distribuas &c. & inter hos repertum solum inimicum excludas &c. jam in his circumstantiis exhibes illi speciale signum odii, ac inimicitiae, quod ille facile advertens in reciproco odio, & inimicitia obfirmatur, novo tuo, gravi scandali peccato, uti ex *Suar. Valentia, Coninch*, rectè notat *Tamb. lib. 6. Decal. c. 1. §. 2. n. 17.*

Omnia hactenùs dicta quoad obligationem
 Etia sunt: interim certissimum manet excellen-
 simæ Charitatis, & maximæ perfectionis Chri-
 stianæ esse inimicis omni eventu bene velle, & non
 nefacere; hoc enim saltem, & seriò con-
 Christus Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, & non*
nefacite his, qui oderunt vos: & orate pro per-
quentibus, & calumniantibus vos; ut sitis filii
ris vestri, qui in cœlis est, qui solem suum facit
viri super malos, & bonos, & pluit super iustos,
injustos. Si enim diligitis eos, qui vos diligitis,
quam mercedem habebitis? Nonne & publicani
hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros,
tantùm, quid ampliùs facitis? Nonne & Ebraei
ci hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti, sicut
Pater vester cœlestis perfectus est. Denique
est ut alibi dicitur, carbones ignitos super caput
inimici congerere, quibus aut emolitus, aut
deponat, aut induratus inexcusabilis fiat. Sed
pergant Concionatores; simul & Confessarii
modi efficacia admonita pœnitentibus incultata
in promptu habeant.

§. IV.

Secùs faciendo peccabit pro ratione intentionis in-
terna vel significationis externa offensiva
inimici.

26 **A**D dignoscendum ergo denique quale
 quantum peccatum sit negare inimico
 charitatis communia exhiberi debita in
 casu: duo hæc acuratè consideranda, & distinguen-
 da sunt: scilicet *intentione interna*, ex qua

hunc, & significatio externa offensiva inimici, quatenus scilicet talia significant odium, aversionem, vel vindictam in inimicum, unde is merito in offensa, inimicitia, ac peccato confirmatur,

Quoad intentionem internam, ex dictis Sect. I. de Odio, ita distinguendum est: I. Si quis inimicum salutare, alloqui &c. nolit ex odio abominationis, seu contemptu ipsius personæ, ut eum velut indignum suo alloquio, salutatione privet, idque delibetate, mortale peccatum est. inexcusabiliter, juxta dicta §. 2. II. Si agas, ex odio inimicitia, ut sic eum tuo alloquio, vel salutatione velut solatio privando eum affligas, contristes, irridias, & verbo, ut sic ei per hoc male sit, iterum mortale est ex genere suo, nisi parvitas materiae excuset, juxta dicta *ibid.* §. 3. III. Si ita agas ex odio abominationis qualitatis tantum, actus erit indifferens, malus aut bonus, prout qualitas odita indifferens bona, aut mala erit; ut si fugias inimicum, quia tibi molestus esse solet, rixosus, punitivus, aut distortis moribus est, secluso alio malo affectu, actus erit indifferens. Si fugias, quia enormis peccator, hæreticus, excommunicatus est, actus est bonus. Si fugias, quia te sanctior, vel melior est, actus erit malus, ad invidiam spectans, juxta dicta *ibid.* §. 1. IV. Denique: Si ita agas, ut in te vel in altero evites occasionem novæ rixæ, rancoris, vel alterius mali: actus erit Charitatis, & Prudentiæ: itémque si alia justa causa excusans accedat, juxta dicta supra §. 2. & 3.

Quoad significationem externam tria considera-

Y. A.

randa

randam sunt 1. Antialia agere, vel omittenda
 ra significant internum odium, & inimicitiam
 ta dicta §. *preced.* 2. An inimicus adverte
 An etiam sentiat, seu curet, ægrè ferat, & inde
 fendatur, ac scandalizetur, sicque inimicitia
 metur multum, vel parum? 4. Denique, pro
 tione scandali, seu offensæ inimici gravi, vel
 mensuranda erit gravitas, vel levitas peccati
 si enim multum in te offendatur inimicus, &
 inimicitia obfirmetur, mortale erit: sin par
 vel nihil curet, non erit plus, quam veniale, qu
 tum est ex hoc secundo capite. Atque ex aliis
 resolvendi sunt

Casus varii.

27 **P**eccant mortaliter contra Charitatem pro
 mi sequentes. 1. Qui orans pro omnibus
 solum inimicum quemdam excluderet positive
 que maxime in Oratione Dominica, in Oratione
 nibus communibus Ecclesiæ, in Sacrificio Mis
 sæ &c. Ratio abundè patet ex dictis. Secus
 tantum negativè excludat, ejus scilicet actum
 recordando. 2. Qui eleemosynas, sive legem
 in omnes civitatis pauperes distribuens, solos
 micos arceret, cum tamen eleemosyna sufficiat
 Secus si non sufficiat omnibus, tunc enim sine
 pa amicos, vel non amicos præferret: quia
 præterire inimicos, non esset signum positivæ
 micitia, sed tantum ad summum non amicitia, qu
 nulli deberetur. 3. Qui cognatos omnes ad car
 vium v. g. vocans, solos excludit inimicos: iis enim
 circumstantiis negare signum speciale amicitia

vel charitatis, sit manifestum, & speciale signum inimicitiae, & odii, ut jam supra notatum. 4. Qui alius solitus quosvis sibi notos in Civitate, Monasterio in domo sibi occurrentes salutare, vel alloqui, inimico tantum salutationem vel alloquium negaret. Item qui tribus occurrentibus, & duobus salutatis, solum tertium, qui inimicus est, non salutaret: ita tamen, ut appareat, eum ita facere ex odio, & non ex inadvertentia, distractione, vel speciali negotio. Hi, inquam, & similes peccant mortaliter, quia praedicta, & similia in talibus circumstantiis sunt signa charitatis communia, eaque inimico specialiter denegare, est signum actualis odii, aversionis, vindictae in proximum; ideoque peccatum mortale, plerumque duplex, & ratione odii, si adsit: & ratione scandali & offensae novae in inimicum, juxta jam satis dicta. Sed hic utiliter discutiemus aliquos casus particulares, in praxi frequentissimos in gratiam simpliciorum.

I. Occurrere inimico.

Sunt qui abhorrent occurrere inimico, ut eos vel à longè conspecto in via, platea, ambitu aliorum declinent, vel retrocedant; domum, conventum, convivium &c. ubi ipse degit, accedere nolint: idque deliberatè & ex proposito. Peccantne mortaliter, quantum ad significationem externam odii, & peccatò scandali? Responsio ex dictis est facilis. Si enim inimicus advertat id sui fugiendi causâ fieri, & ut par est, graviter sentiat, sine dubio peccatum mortale est: quia sic fugere

gere inimicum advertentem, manifestum est
 num odii, & inimicitia. Secus dicendum,
 id inimicus vel omninò non advertat, vel non
 advertat id fieri sui causâ, utpote, quia astute
 mulas, te ob aliud negotium subito occurrens,
 ab alio vacatum declinare vel retrocedere: vel
 tem non advertat, te inimicitia causâ fugere,
 ob aliam causam, v. g. ne exigat debitum &c.
 denique etsi advertat, id inimicitia causâ fieri,
 tamen parùm vel nihil curat. Sic enim gra-
 non delinques, quantum est ex hoc secundo
 te, significatione externa.

II. Salutare inimicum.

29 **C**ommunissimum est inimicitias gerenti
 nolle, vel non posse salutare inimicum. Quod
 ad intentionem internam odii satis patet. Quæ
 significationem autem externam odii, peccant
 semper mortaliter peccato scandali? *Resolutio*
prima: Per se loquendo, & regulariter non peccant
 ex hoc capite; cum enim nulla sit obligatio
 salutandi obvios quosvis, salutationis ommissio
 est per se signum odii, vel inimicitia; nec per se
 excitat inimicum ad odio habendum non salu-
 tem; idque maximè verum est, si tu mortuus
 homo vix unquam obvios salutare soleas. *Secunda*
 Peccant ergo solum non salutantes inimicum in
 iis circumstantiis, ex quibus meritò colligitur
 te nunc omittere, salutationem ex odio, vel
 dicta propter injuriam acceptam: utpote, si
 teà illum semper solitus eras salutare: nunc con-
 tra morem, post acceptam injuriam, vel rixam
 factam

factam, à salutatione abstineas: & maximè si alter sit tuus Superior, consanguineus, domesticus, vicinus &c. Item, si occurrentibus pluribus, inter quos est inimicus, omnes salutes, excepto inimico. Item, si ultra salutationem omissam, oculis præter solitum morem torvis inimicum aspicias, aut insolito vastu pileum capiti imprimas; & sic de similibus. Quia sic sine dubio homini causam novæ offensæ promoves. Verùm huc referendæ sunt etiam exceptiones, & excusationes supra positæ §. 3. n. 23, & 24. Et speciatim huc faciunt verba *Hurtadi ibid. n. 24.*

Casus Specialis.

Duo Religiosi cujusdam rixæ causâ se intra 30 Monasterium non salutant, nec alloquuntur, cum tamen antea se salutare, & passim alloqui consueverunt, peccantne mortaliter? *R.* Ita sanè: Quia par est scandalum & ipsis invicem, & aliis Religiosis. Possent tamen excusari à mortali ex hoc capite; tum ex parvitate moræ, ut si pauculis diebus salutationem, vel alloquium intermittant, juxta jam supra dicta; tum etiam ex levitate rixæ aliis cognita, unà cum sua probata virtute; nam si aliis cognita sit eorum bona conscientia, & rixæ, vel ejus causa levis fuerit, meritò judicabuntur non ex odio gravi, sed ex levi tantum passione, vel in significationem accepti gravaminis salutationem, vel alloquium omittere, præsertim parvo tempore. Eadèmq; est ratio de aliis sæcularibus præsertim domesticis, vel sibi conjunctis, ut cum aliis notat *Tamb. lib. 5. c. 1. §. 3. n. 13.* Sed dixi

dixi: *Quantum est ex hoc capite:* scilicet ex
significatione odii, vel scandali. Nam ex alio
capite intentionis internæ peccatum odii jam ex
dere, sanè periculosum hîc est.

III. Resalutare inimicum.

31 **R**esolutio. Inimicum, te amicè salutantem
non resalutare, vel pro salute, amore patriæ
gratias agere, per se loquendo, utique mortale est
secundum omnes. Quia positâ inimicitâ, om-
missio resalutationis non solum imputatur inurba-
tati, sed manifestissimo odio; & quodnam ex-
dentius odii signum esse posset, quàm salutem
resalutatione, vel gratiarum actione non dignari.
Excipiendum tamen rursus: nisi ex concurren-
circumstantiæ personarum, ut ommissio resalutatio-
nis non odio, sed alteri causæ imputaretur: ut
ita animo distractum te simules, ut verè videns
salutationem non advertisse, vel non audivisse.
salutans longè sit te inferior, ut ommissio resaluta-
tionis imputetur non odio, sed reputationi, ut
ajunt, vel fortè veriùs, superbiæ: si sis superior,
& in justam vindictam resalutationem, vel re-
sponsum neges: si ita facias non ex odio aliquo,
sed ad justum dolorem exprimendum ob accep-
tam injuriam, præsertim recentem, & nondum
satisfactam, juxta supra dicta n. 29. & 31.

Casus specialis.

32 **N**obilis Matrona, cui parisi nobilitatis
consanguineum occiderat, quæsit, an
neatur illum salutantem resalutare, more patriæ
corpus genibus inclinando? *¶* Consulendum
quidem

quidem omnimodis, quòd sic: at in rigore certe non obligatur saltem sub mortali, seclusò verò odio internò. In Matrona enim, vel muliere, cuius non est vindictam sumere de injuriis, ordinariè illa denegatio resalutationis, non est signù odii, sed sensus iusti doloris, vel fastus muliebris, vel quid simile. *In rigore*, inquam: ego certè omnibus modis inducerem ad sic faciendum, ob maximum periculum veri odii interni.

IV. *Alloqui vel colloqui inimico.*

Fieri solet, ut inimicitias gerentes, inimicum quidem more communi salutent, & resalutent, de cætero tamen alloqui, vel colloqui omnino nolunt: peccantne mortaliter, quantum est ex hoc capite significationis externi odii?

Resolutio. Per se non peccant. Quia inimicum non alloqui, vel ei colloqui nolle, per se signum odii non est, cum non omni proximo debita colloquendi familiaritas. Quòd si tamen ante inimicitiam cum illo familiariter colloqui consueveras, obligaberis te jam à colloquendo non subtrahere, jam enim nolle colloqui, evaderet signum novi odii, ac inimicitiae, ut de se patet. Idemque est, quoties concurrunt ejusmodi circumstantiae, ut non alloqui, vel colloqui nolle reputetur signum odii, iisdem nimirum modis suprà positis.

casu 2. De non salutante n. 29. Quibus adde, ut apud omnes certum: Si inimico colloquenti, vel interroganti non respondeas, non posse te excusari à mortali: nisi excusarent te aliae causae modò suprà positae *casu 3. De non resalutante n. 31.*

Casus

Casus specialis.

34 **I**N Monasterio Monialium duæ ex illis postquam
 xam profitebantur publicè omnibus audientibus per multos annos non velle invicem colloqui
 & defacto longo tempore non colloquebantur. Dubitavit earum Confessarius, an eæ in statu mortalitatis peccati versarentur, & idcirco obstinate perseverantibus absolutio Sacramentalis, & Communio deneganda sit, nec ne? Et. Omnia quod sic: saltem, quando causæ rixæ, vel ipsa rixæ gravis fuit. Quia eo casu cessatio loquendi per longum tempus, vel tot annos merito præsumitur in odio gravi proficisci. Quod si tamen causa rixæ ipsaque rixæ levis fuit, quantum ex est hoc ex significationis, odii ac scandali, poterit ommissio loquendi à mortali excusari, & veniale reputari. Quia tunc, maximè in fœminis, iisque aliquando timoratis, non præsumitur oriri ex odio gravi sed ex naturali passione muliebri; quamvis iterum ex alio capite, scilicet veri odii interni, vel temptationis, maximè possit esse mortale. Ideo, quod talem saltem post unam & alteram septimanam adhuc recusantem colloqui, non absolverem. Quod re omnimodis id dissuadendum est omnibus, præsertim personis Religiosis ad perfectionem charitatis tendere obligatis. Unde benè *Tamb. cit. n. 28.* monet Confessarios, ut pœnitentes in domo, maximè simul conviventes, ut prodigi sine exhibendis signis charitatis, & amicitiae; id enim reddit nos amabiles, sicut opposita morositas reddit nos odibiles hominibus, Angelis, & DEO.

Casus mixtus ex precedentibus.

Quæsit bonus vir, an teneatur salutare, in mensa propinare, vel aliàs more solito alloqui inimicum, quem tamen certò scit, vel prævidet non resalutaturum, non gratias acturum, non responsurum sibi esse? Certè quæstio difficilis. Quòd si tamen id omninò certè moraliter scias, utpote aliquoties expertus, vel ex inimici illius asseveratione, non audeo te obligare cum *Tamb. supra cit. n. 25.* Quia tunc sibi debet imputare inimicus, qui ita se gerit erga te, ut certitudinem moralem habeas tibi salutanti, propinanti, vel alloquenti non responsurum. Deinde, denuò salutans, propinans, vel alloquens exponeres te periculo gravius irascendi, vel invehendi in inimicum non respondentem. Contra verò, si prævideas ex tua iterata gratuita salutatione, propinatione, vel allocutione fore, ut inimicus emolitus odium deponat, & emendetur, utique obligaberis ex Charitate, si tamen sine nimis magna molestia & difficultate possis. *Rario:* quia bonum spirituale proximi (uti est in proposito depositio odii) tenemur ex Charitate procurare, etiam cum aliquali nostro, non tamen cum magno incommodo, vel difficultate, quia eo casu, proximus non est in vera necessitate, sed in malitia potius voluntaria.

At quid si dubites, utrùm inimicus tuus eo casu tibi responsurus sit, nec ne? Aut si timeas, fortè non responsurum, & sic te magis de novo exacerbandum fore, idque post Confessionem die Communio

munionis? R. Omnino urgendus es, saltem amice salutando, vel alloquendo inimicum exoriri, id enim Charitas suadet. Et, siquidem amice respondeat, lucratus es inimicum tuum, minus tuo solatio: si secus, deinceps excusaberis, prædicta.

SECTIO III.

Modus & Regule reconciliationis cum inimicis.

SUMMARIUM.

36. Ex Regula I. à D. Chrysoft. data pro reconciliatione cum inimico à te offenso: sunt hæc notanda.
37. Si inimicitia fuit tantum interna, requiritur tantum interna solum reconciliatio:
38. II. Si verò ex inimicitia alterum læssi exteriori verbo, vel factò, teneberis ad reconciliationem que externam.
39. III. Veniam verò petere ab inimico læso vel offenso tunc solum necesse est, quando aliud remedium, vel modus commodus non occurrit.
40. IV. E duobus mutuo se offendentibus, vel inimicis, etis, reconciliationem petere, vel procurare debet prius ille, qui prius, vel gravius offendit.
41. Regula II. inimico te offendenti, quantumlibet offensus vel læsus sis, teneris sub mortali.
42. I. Ad veram & sinceram reconciliationem.
43. II. Internam simul, & externam.
44. III. Si is veniam petat. Non tamen statim, sed oportune.
45. IV. Ac salvâ justitiâ, & jure tuo.
46. Regula III. Quando quis ulterius teneatur se cum inimico reconciliare?
47. Regula IV. pro Confessariis inimicorum an, & quando eos absolvere possint.